

KIRAJZOLT ÉS REJTETT KERESZTEK

■ Háromnegyed évszázados állomásához érkezett grafikus, festő (és tehetségét más, a képzőművészetbe illeszkedő, illetve azzal határos területeken kipróbáló) barátunk, a *Korunk* egyik legrégebb és legmegbízhatóbb munkatársa, Paulovics László művészete számos forrásból táplálkozott, táplálkozik. E háttérvilágnak korántsem elhanyagolható része a történelem, mindenekelőtt a magyar história. Amikor lovakat rajzol, örökít színesbe, akkor is gyakran a múltba réved (van egy 1991-es, kevert technikájú munkája, amelynek a *Lovagkor* címet adta); mitológiai kalandozásaiban ugyancsak megjelennek a lovak, akár kentaur formában; de a harci ménék konkrétabb történelmi pillanatok megidézésében is szerepet kapnak, például Tinódi Lantos Sebestyént idézve (*Vitézi ének*, 2005.).

Sűrűn visszatérő motívum Paulovics grafikai lapjain a kereszt. Ez természetesen a *Golgotához* kapcsolódik mindenekelőtt (2005) vagy például az *Erdélyi Krisztus* című temperájához (1992). Ugyancsak megtalálhatjuk a keresztet az 1956-os forradalom harmincadik évfordulóján a németországi Barendorfban készült színes tusrajzán, uralkodóvá, struktúra-meghatározóvá azonban a több mint egy évtizedet átfogó *D'43* sorozatban vált.

Ezt a grafikai vállalkozást – amely születési helyénél fogva összeköti a barendorfi műtermet a mai lakhellyel, Szentendrével – méltán emelik ki Paulovics László méltatói (így Hann Ferenc, Sümegi György) a gazdag életmű egészéből. A Don-kanyarban bekövetkezett tragédia, a honvédek pusztulása, a jeltelen katonasírok régóta foglalkoztatják tehát Paulovicsot, vissza-visszatér a témához, e több mint történelmi pillanathoz. (Barátsága a költő Gellért Sándorral, aki megjárta a hadak útját, új és új impulzusokat adott.) Hann Ferenc kulcsműnek nevezte a 25 darabból álló grafikai sorozatot, az értelmetlenül odavesztett magyar katonáknak emléket állító lapokat (*Hőseinkre emlékezve*). „A nagy-



méretű (70 × 100 cm-es) tusrajzok itt-ott felidéznek Henri Michaux a korai tasizmussal kacérkodó pálcaemberkéit, de a legfontosabb darabokon kereszteteket (haláljeleket) látunk, amelyek erős gesztusok mögül bukkannak fel – olvassuk a 2008-as, szentendrei kiadású Paulovics-albumban. – Ezek a lapokon a konkrét eseményjelző formák (kereszt) és a művész személyes kézjegyének tekinthető elfedő-feltáró gesztus-grafika (német nyelvterületen *heftige malerei*-nek hívják ezt a festői metódust) együttese adja a megrendítő, drámai hatást.”

A *D'43* lapjait egymás mellé állítva, az egységben a különbözőséget s az újra és újra meg-szenvedett élményt érezhetjük meg, miközben egy nemzeti katasztrófa rajzolódik ki a fekete-fehérek s a mérsékelten használt plusz-színek játékból. Azt gondolom, a legnehezebb műkritikusi feladatok közé tartozna (fog tartozni!) e grafikai sorozat egészének és egyes darabjainak beható elemzése, már csak azért is, mert a látvány, a hatás szövegbe átfoglal-mazása épp az eszközök leredukáltsága miatt emberpróbáló feladat.

Kántor Lajos